

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела“, или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

IV.

И промене у хемијском саставу крви нађених а нагорелих лешина могу нам у неким приликама дати доста поуздана одговора на питање: је ли особа за живота у ватри пострадала, или је у њу тек као лешина доспела. Тај начин доказа згодан је у многим погледу, а нарочито за оне случајеве, где су знаци и појаве на сумњивим објектима, што смо их раније као карактеристичне истакли, тако нејасни, да се по њима то питање не би могло поуздано решити. С тога се с правом тражи од судско-медицинског вештака, да у таким случајевима обрати нарочиту пажњу и на евентуалне промене у саставу крви сумњиве лешине, а по потреби и на све друге прилике, које с тим променама у некој вези стоје. Колико ће се с њим лекаром, а по њему и суд моћи на тај метод доказа ослонити, јасно ће нам бити тек онда, кад се будемо ближе упознали с правом суштином његовом, а поред тога и с најглавнијим случајностима, које се у таким приликама могу појавити.

Познато је, да се по гдекада при сагоревању горивих материја (поред дима, угљен-диоксида и других продуката) изводи и *моноксид угља* (угљен-моноксид = CO). Тај процес јавља се нарочито у почетку и на измаку сагоревања (док „лиже“ модар, несталан пламен по површини горива¹⁾), а још у много јачој мери у оним приликама, кад за потпуно (савршено) сагоревање нема довољно ваздуха — кад је дакле простор, где гори, ода свуда тако заптивен, да се — као што ми велимо —

„ватра загуши.“ У таким случајевима може се десити, да се с ње у ваздух дижу знатне количине угљен-мооксида, па да их онда и човек удише.

Угљен-моноксид је веома отрован гас. Ако доспе у човечје или животињско тело дисањем, показује одмах особити афинитет према црвеним крвним зрнцима (еритроцитима). Чим (разблажен и помешан с ваздухом) дође у непосредан додир с њима, везује се хемијски с њиховим главним саставним делом — с хемоглобином (Hb) — и гради нарочито, прилично стално и отпорно једињење: угљен - оксидхемоглобин (карбонил - хемоглобин CNb). Та веза измени онет састав и природу црвених крвних зрнаца, и то у толикој мери, да поремети правилну размену материја у њима, а нарочито правилно примање потребног кисеоника и одавање нагомилана, сувишна угљен - диоксида (оксидацију и декарбонизацију крви). Последица тога поремећаја јавља се кад пре кад касније као читав низ разних, кад озбиљнијих, кад мање озбиљних промена у редовним обавама тела — дакле као низ патолошких (болесних) појава — н. пр. као терет у глави, мрак пред очима, занос, слабост, губитак свести, блување, проширење зеница, убрзано било и т. д.). А ако је количина тога отрова била знатнија, или ако је дејствовала за дуже времена, јавља се као последица тога тровања и — смрт.

Тежи случајеви тровања угљен-моноксидом, који се смрћу свршују, нису баш тако ретки појави²⁾, и иследне власти имају понекад прилике, да се и истраживањем таквих случајева забаве. Где се јаве, задаћа је судско-медицинског вештака, да пре свега констатује, постоји ли тровање те врсте, па да онда на основу тога налаза и других околности објасни и друга спорна питања, која ће иследне власти

интересовати, а нарочито: тиче ли се самоубијства, убијства или несрећна случаја. Нас за овај мах не интересују ова последња три питања, али ће нам за решење наше задаће бити веома потребно, да сазнамо, како и с колико поузданости може судско-медицински вештак утврдити, је ли једна особа дисала смесу ваздуха и продуката сагоревања, међу којима је било и знатнијих количина угљен - мооксида.

Тровање угљен - моноксидом у већини случајева није тако тешко познати и објективно констатовати. Појаве за време боловања и последњих часова, истана, нису тако константне и карактеристичне, да би се само по њима могла тачна дијагноза ставити, али обазрив лекар ипак има пута и начина, да и у сумњивим случајевима те врсте дође до циља. Нарочито ће му помоћи спектроскопска (или хемијска) анализа крви таког болесника. Крв оних особа, које су дисале ваздух, мешан са повећом количином угљен - мооксида, показује сасвим карактеристичан спектрум и сасвим особену хемијску реакцију, ако та особа није већ дисањем чиста и свежа ваздуха сав угљен - моноксид из својих крвних зрнаца (оксидисањем CO у CO₂) елиминисала. Исто су тако и знаци тровања угљен - моноксидом на лешини доста јасни и карактеристични. Тако је н. пр. кожа (а гдекада и сви унутарњи делови) тих лешина махом несобичне, отворено - црвене боје. То црвенило истиче се нарочито на оним местима, где су већ по кожи изашле грошасте маће и мртвачке пеге. И сама крв није обична изгледа, него јој се боја јавља као црвенило трешње, цинабара, цигле (опеке) и т. д. а гдекада и као право руменило руже. Кад се (по редукционој проби) спектроскопски испита, показује нарочите, само за угљен-моноксид карактеристичне пруге, а и хемијска анализа даје особене знаке. Та особина крви не губи се у лешини, као што је то случај у живом телу (ако особа после тровања неко време на чистом ваздуху проведе), те се, према томе, може и касније констатовати. Карактеристично је, најпосле, код таквих ле-

²⁾ Има их и код нас — нарочито зими и у крајевима, где се ђумур употребљава; где се народ жеврицом у мангалима или лонцима греје; где се лапак на пеним сулундарима (чунковима) пре времена затвори, да „топлата не издуши“ и т. д.

¹⁾ Сагоревање CO у CO₂

пина и то, што се спорије распајају него лешине од друге које врсте смрти.

По себи се разуме, да се угљен-моноксид заједно с димом и свима другим производима несавршеног сагоревања често јављају и при већим пожарима или другим којим приликама, где би у ватри могле страдати и особе, или где би могле нагорети намерно подметнуте лешине. Нарочито се то дешава у оним деловима запаљене зграде, који су ода свуда затворени, а зими и заптивени, као што је то случај са загрејаним просторима, у којима се обично данује, готови, ради, ноћива, болује и т. д. У таким приликама ће особе, које пожар изненади, за неко време дисати димом и угљен-моноксидом покварен ваздух, те ће се у њему или брзо „угушити,“ или ће толико изнемоћи, да их ватра, истина, још живе, али већ онесвешћене дохвати и сатре. С тога се иза свих већих пожара, у којима буде и жртава у људском животу, у крви нађених лешина махом даје констатовати угљен-моноксид. Тако је н. пр. Цилнер (Zillner) иза пожара у бечком рингтеатру наилазио на много нагорелих људских лешева, код којих је у крви могао констатовати угљен-моноксид — као знак, да су још дисале и живе, кад су у ватру доспеле. Исто је тако и проф. Бруардел³⁾ приликом пожара у париској комичној опери спектроскопом утврдио, да је велики део оних особа, које су том приликом у ватри смрт нашле, имао угљендиоксида у крви. И Кржиз (Křiz) је приликом једног пожара у пржибрамским мајданима, где је од ватре страдало 319 рудара, у њиховој крви анализом нашао угљен-моноксида.

Искуство, да се у пожару изгореле лешине према спектроскопској и хемијској анализи односе исто онако, као и лешине особа, за које се зна, да су угљен-моноксид дисале, има великога значаја и за наше главно питање. Ту околност је први уочио и правилно схватио проф. Хофман (Hofmann) још год. 1876., тумачећи све појаве у крви „сагорелих“ лешина као последицу дејства угљен-моноксида, што су га жртве још за живота удисале. Од тога доба прихватили су то питање и други научници; пратили га, кадгод се где јављао који случај јачега пожара; изучавали га нарочитим општинама на животињама и њиховим лешинама: — те најпосле дошли до утврђеног факта, да се у крви човечијег или животињског леша угљен-моноксид може констатовати само у оним случајевима, где је особа или животиња још дисала — дакле још живела — кад је у ватру доспела. Изложили се пак мртво човечије или животињско тело утицају концентрисине смесе угљен-моноксида и ваздуха ма и за дуже времена, ипак се у крви његовој — бар у оној, која се налази још у крвним судовима — неће моћи констатовати ни најмањи траг тога отрова⁴⁾. Само свежа, а слободно из-

ливена крв лешина може у таким приликама угљен-моноксид апсорбовати и њиме се заситити (Zillner).

Према томе сасвим је јасно, да се угљен-моноксид односи различито: — друкче, ако је у питању живо, а друкче, ако је у питању мртво тело човечије. И тај однос је тако константан, да се може и судско-медицински употребити — нарочито у оним споровима, где ваља решити питање, је ли особа жива или мртва у ватру доспела. Ако се у крви сумњиве и нагореле лешине спектроскопском (или другом којом поузданом) анализом доиста константује угљен-моноксид, онда и према богатом искуству у пракси, и према резултатима савесних, стручних и научних опита судско-медицински вештак с неким правом може дати своје мишљење, да се у том случају тиче особе, која је за живота у ватри пострадала. Шта више, има чувених стручњака и научника у Судској Медицини, који тај начин доказа сматрају као апсолутно поуздан, те га истичу на прво место — као што је н. пр. Бруардел⁵⁾. Други аутори се опет не изражавају тако одлучно у том питању, и ако се сви слажу у томе, да је то средство једно од најпоузданијих доказних средстава. Тако н. пр. Јастровиц (Jastrovitz) скеће пажњу и на могућност случаја, где би се особа најпре угљен-моноксидом, било насилно, било хотимице или случајно отровала, па тек онда као лешина у ватру доспела. У таквом случају би, истина, судско-медицински вештак у крви лешине могао констатовати угљен-моноксид, али би — као што се види — погрешно, ако би на основу тога налаза дао своје мишљења, да је особа за живота у ватри пострадала. Таки случајеви су, истина, врло ретки, али су ипак изузетци од правила, на које прицени таквих спорова увек ваља помишљати.

Сасвим би друкче морао гласити одговор судско-медицинског вештака на питање, је ли особа за живота или после смрти у ватру доспела, ако у крви „изгореле“ лешине не би могао констатовати угљен-моноксид. *Негативан резултат спектроскопске или хемијске анализе крви на угљен-моноксид не би он смео тумачити као довољан доказ, да се тиче особе, која је већ као лешина ватри изложена била, јер има доста и таквих случајева, где у пожару особа доиста од ватре угине, а да претходно ни трага угљен-моноксида не удише, или да га с почетка доиста удише, али касније (дисањем у чистом ваздуху) елиминише, па тек онда од саме ватре угине.* Инструктивне примере те врсте, који показују, да се угљен-моноксид дисањем у чистом ваздуху доиста брзо из крви елиминише, износи нарочито Каспер - Лиман.⁶⁾ (свршиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

³⁾ Nous possédons un moyen absolu pour savoir si l'individu était mort avant l'incendie ou s'il est mort par le fait même de cet incendie: ce moyen, c'est la recherche de l'oxyde de carbone dans le sang. — (P. Brouardel: l. c. pag. 68).

⁶⁾ Casper - Liman; „Handb. d. gerichtl. Medicin“ 8 Aufl.; Th. II: Seite: 609.

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ I.

Овај резултат, међутим, сасвим је неразумљив. Зашто да, на пример, онај који је утајио шесет динара не губи грађанску част, док то постиже онога који је утајио шесет и један динар? Јер ако је овај други кривац недостојан јавних права, исто је тако и са оним првим, чија радња не добија, свакако, ништа у часности само зато што има за предмет суму за један динар мању. Док крадљивац, иступно кажњен, може бити биран за посланика народног и, као такав, постати чак и председник скупштине, онај који је осуђен за преступну крађу, можда, као што смо приметили, за један динар мању, нема права да буде ни општински одборник за све време док је под губитком грађанске части (чл. 32. тач. 2. зак. о општинама)!

Ми нећемо овим да кажемо да треба, и поред тога што је код нас полицијска власт надлежна за суђење иступа, за бешчасне иступе (крађе, утаје, преваре) узети и губитак грађанске части. Опасност којој су појединци изложени због речене надлежности полиције била би само потенцирана, ако би ова имала и ту власт да изрече, поред казне затвора или казне новчане, и губитак грађанске части. Правно стање онога који је изгубио грађанску част и сувише је тешко и изузетно, да би се таква осуда смела ставити у атрибуцију једне власти тако зависне као што је полицијска власт. А нарочито би појединци били остављени, овде, на милост и немилост полицији у случајима у којима њене пресуде, по иступним делима донечене, не подлеже расматрању суда. По изменама и допунама полицијске уредбе од 17. јануара 1904., полицијска власт¹³⁾ суди у првој и последњој инстанцији иступна дела која не повлаче већу казну од три дана затвора или тридесет динара новчане казне. Међу такве иступе долазе и крађе и утаје, „ако украдене или утајане ствари не вреде више од десет гроша чаршијских.“ (§. 391. други став крив. зак.).¹⁴⁾ На тај начин, једно лице могло би изгубити грађанску част одлуком административне власти против које не би имало никаквог правног рекурса. То би значило и сувише мало ценити грађанску част, ако би она тако slabим гаранцијама окружена била.

Док се, дакле, наше законодавство односно надлежности код суђења иступа не измени, боље је да бешчасни иступ не повлаче за собом губитак грађанске части. Боље је чак и то да многи, који то не заслужују, имају грађанску част, него да је само један, који је ње достојан, не ужива. Велимо, да је чак и то

¹³⁾ А тако исто и општински суд.

¹⁴⁾ У својој, већ наведеној, књижици *Наш законодавац* ми смо, за ово, по личну слободу појединаца тако опасно, проширење власти полиције, законодавцу пребацили, и тражили смо повраћај пређашњега система у коме те аномалије није било. (Стр. 10. а 16.).

³⁾ P. Brouardel: „Les asphyxies“ ect. — Paris 1896. pag. 77.

⁴⁾ ... „placez dans un foyer d'incendie le corps d'un animal qui ne respire plus; multipliez dans ce foyer les sours d'oxyde de carbone; vous ne pourrez déceler dans le sang veineux la présence de gaz“ (P. Brouardel l. c. pag. 69.).

боље; међутим, случајеви у којима би исправни појединци могли изгубити грађанску част били би, у садашњем законодавству нашем које полицију оглашава за надлежну за суђење иступа, прилично чести. Од два зла треба бирати мање, и, за сада, је мање зло да иступи не повлаче губитак грађанске части него да то обрнуто буде. А што смо стављени у ту дилему, да морамо бирати једно од два зла, кривица је, као што видесмо, до нашег законодавства. Променимо га, подајмо судовима надлежност за суђење иступа, и тада можемо слободно и за бешчасне иступе везати губитак грађанске части, губитак који сасвим треба да постигне онога који је украо, утајио или нешто на преварни начин прибавио, без обзира на величину материјалне користи коју је претпоставио својој части.

Француски кривични законик (le code pénal) од 1810. не дели крађе, утаје и преваре на иступне и преступне. Таква дела нису никад иступна, без обзира на вредност ствари коју имају за предмет, као што се види из четврте књиге крив. законика (чл. 464. à 483.) у којој су побројана иступна дела. (Та књига има за наслов: Contraventions de police et peines.) То се исто види: 1° и из одредаба¹⁵⁾ о крађи, le vol (чл. 379 à 481.) које се, за квалификацију крађе, не обзиру на вредност украдене ствари, већ само на начин и околности у којима је крађа извршена, и с погледом на које крађа може бити злочин или преступ; 2° из одредаба о превари, Escroqueries et autres espèces de fraude (чл. 405.), која је преступно дело, ма колика да је њена материјална вредност, и, најзад 3° из одредаба о утаји, abus de confiance (чл. 408.), где се, такође, не води рачуна о вредности утајене ствари. Ма колико да је ова, утаја је преступ. Да додамо да, у свима овим случајима, осуђени губи права побројана у чл. 42. крив. зак., губитак који се, у главном, може сравнити са губитком грађанске части, la dégradation civique, која, у француском праву, прати само осуде за злочина дела (чл. 34.)¹⁶⁾. Дакле, у француском законодавству губи права у чл. 42. казана и онај крадљивац, утајач или варалица који би, код нас, с погледом на вредност материјалну учињенога дела, био иступно кажњен и који би, због тога, избегао губитак грађанске части.

У немачком кривичном законодавству, тако исто, код крађе, утаје и преваре не гледа се на новчану вредност штете тим делом причињене. В. §§ 242. à 248. крив. законика за Немачку царевину од 1871. (Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich) који се односе на крађу¹⁷⁾ и утају, и §§ 263. à 266. за превару и проневеру. И крађа и

утаја (§ 248. крив. зак.) као и превара могу повући за собом губитак грађанске части. У прописима који говоре о иступима (§§ 360. à 370.)¹⁸⁾ не налазимо, као код нас, иступних крађа, утаја и превара. Као изузетак могли бисмо навести само § 370. тач. 2., а нарочито тачку 3. у којој стоји, да ће се казнити казном до сто педесет марака или лаким затвором ако украде средства за храну или пиће незнате вредности или у малој количини, да их одмах употреби.“ Иначе је крађа увек преступ или злочин.

Из свега досадашњег излази, да се, код нас, импозира ова двојуба реформа: 1° Да се, међу преступна дела, уврсте и крађе, утаје и преваре из § 391. крив. зак. које се сада сматрају као иступни, и да се и за њих веже губитак грађанске части; 2°, Да се суђење иступа преда судској власти.

У овом последњем погледу нешто је већ учињено. Изменом и допуном полициске уредбе од 17. јануара 1904. год., пресуде полициске власти и општинских судова по иступним делима подлеже разматрању првостепених судова.¹⁹⁾ Али остаје опет то да, када иступ суди полиција, њега, у првом степену, расправља једна административна власт. Појединци, који су повучени на одговор због каквог иступног дела, биће потпуно заштићени тек онда, ако њима, у свима степенима, буде судила независна судска власт.

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

Оно, што се пре свега с једним оваквим картоном мора учинити, то је озбиљно аналисање и уочавање његових најкарактеристичнијих обавештења. Обе ове радње имају један исти циљ, а тај је, да у мозгу дотичног органа репродукују слику траженог лица, и на овај начин олакшају његово истраживање. Проучимо, у овом циљу, изложени картон. Један поглед довољан је да нас увери, да су многе рубрике на њему неиспуњене, што опет значи, према ономе што смо казали о средњим обавештењима, да димензије и облици по-

¹⁵⁾ О иступима вели Лист ово: „Уз повреду и угрожавање правних добара стоји полициско неправо. Оно се јавља као просто неповиновање државним прописима, којима је забрањено чињење (или нечињење) извесне радње, пошто њено предузимање (или предузимање) по правилу садржи угрожавање правног добра, без обзира на то: да ли радња у даном случају одговара овим општим претпоставкама. (Лист — Веснић, Немачко кривично право, стр. 153.). Дакле, Лист разликује казниво неправо (злочини и преступи) и полициско неправо (иступи). Само прво неправо има сва обележја кривичног дела. У осталом, овде влада контроверса међу писцима (Ibid., стр. 152. прим. 3.).

¹⁶⁾ Полицијски зборник закона, уредаба и прописа и расписа у Краљевини Србији. Издање Министарства Унутрашњих Дела. Београд 1905. г., стр. 155. и 159..

Наравно, овде мислимо на пресуде донесене по иступним делима која полиција и општински судови не суде у првом и последњем степену.

јединих делова тела траженог лица долазе у групу средњих и обичних.

Противно овом многа обавештења стављена су у заграде, што доказује да нема оштре разлике између ових обавештења и оних са једним степеном више или ниже.

Ако даље продужимо изучавање осталих обавештења, која нису у загради, и која су самим овим јасна и довољно одређена, наћи ћемо међу њима њих више која имају велику описну вредност, било по својој релативној реткости, било по месту на коме се находе и са кога врло лако падају у очи. Ту су нам, на првом месту, велики чеони синуси, за тим *преграда носа невидљива, доња усна испуњена, дебела и отауштена, обрве ретке, ортогнатисам у горњем делу лица, а лице дуго.*

Пошто овде нисмо у стању да ова обавештења упоредимо неопосредно с лицем које се тражи, то ћемо ово учинити *посредним путем*, т. ј. помоћу његове фотографије (сл. 96.¹⁾)

Посматрајући пажљиво ову фотографију с профила, уочићемо врло лако, скоро на први поглед, да се личност коју она представља одликује ортогнатисмом у горњим деловима лица и величином очног синуса. Испуњеност, дебљина и отпуштеност доње усне пашће нам такође одмах у очи. Основа носа изгледа нам на први поглед спуштена, али ако је боље и пажљивије осмотримо, констатовати ћемо лако, да је правац слободне ивице десне ноздрве потпуно хоризонталан, али да изгледа спуштен услед невидљивости средње преграде. Посматрајући пак фотографију en face, увидећемо врло лако да је лице дугачко, и да су обрве мало видљиве. Како ово последње долази услед реткости длака, то је неоспорно да су обрве *ретке.*

Није тешко увидети, да се сви ови карактерни знаци на фотографији слажу потпуно са описом на картону, из чега би се са великом вероватноћом могла закључити њихова идентичност. Да бисмо се пак о овоме потпуно уверили, морамо продужити даље упоређење између осталих обавештења на картону и оних на фотографији која им одговарају.

Почнимо прво с челом. Изузев означења синуса, картон не садржи никаквих других обавештења; значи дакле да су димензије и правац чела *средњи.*

Линија леђа носа означена је на картону као *права*, а основа као *хоризонтална*. — Ове исте карактерне знаке нуди нам и фотографија.

Десно ухо личности, чији се опис налази на картону, у свему је једнако са десним ухом на фотографији. Ово се јасно види како по *оштем облику уха* (скоро правоугаоно), тако и по величини *почетне ивице*, профила *антитрагуса*, *облику лоба* и *доњег иревоја*.

Очни капци и шупљине, боре и уста не показују никаквих особености ни код

¹⁾ Из дела: Manuel du Portrait parlé, par. R. A. Reiss, Lausanne, 1905. По овом делу израђен је и цео овај одељак о истраживању непознатих личности.

¹⁵⁾ В. чл. 471. 90 и 100, чл. 475. 150 и чл. 479. 120 у којима је реч о неким иступима са извесним неморалним карактером али који се не квалификују ни као утаја ни као превара.

¹⁶⁾ Garraud. *op. cit.*, p. 282. à 285.

¹⁷⁾ „Немачки казниви законик напустио је разликовање на велику и малу крађу, према вредности украдене ствари... „В. Franz von Liszt, *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*, уџбеник који је, уз припомоћ г. г. Гаиг. Регнеровића и Д-ра Бож. Марковића, превео на српски г. Др. Миленко Веснић стр. 511.

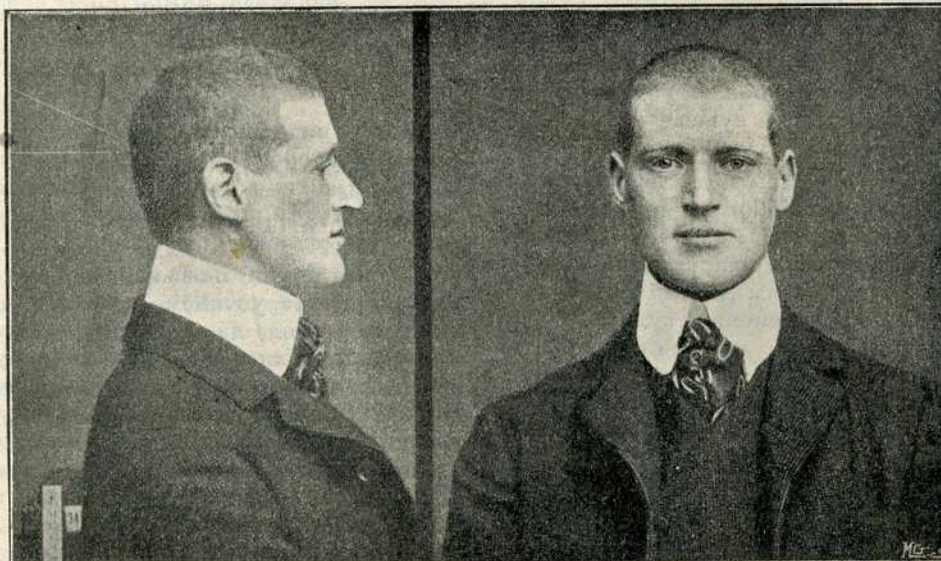

једне ни код друге личности — оне дакле долазе у групу *средњих*.

Дужина врата на картону означена је као велика — *врат дугачак* — а по величини *кравне* на фотографији може се са позитивношћу закључити да и фотографисана личност има дугачак врат.

Са картона се види да описано лице *брије браду* — а ово исто показује и фотографија.

Доба старости на картону означено је око 26 год., а помоћу фотографије да се врло лако закључити да фотографисано лице нема више од 24—30 година.

Боје очију и косе не могу се констатовати на фотографији.

Као што се из свега овога види, карактерни знаци на картону слажу се потпуно и у свему са знацима на фотографији који им одговарају. Неосумњиво је, према овоме, да су оба описа потпуно *једнака*, па, дакле, и описане личности *идентичне*.

* * *

Изложени начин идентификовања није представљао никакве тешкоће, јер смо пред собом имали фотографију, и на овај начин били у могућности да сравњивање описа изведемо пажљиво и до крајњих граница.

Ствар је, међутим, мало тежа и компликованија, бар за личности које нису довољно извежбане у употреби живих слика, ако се картон сравњује *непосредно са лицем* које је у слободи — које се тражи.

И у овом, као и у претходном случају, мора се прво на основу обавештења која су на картону, створити у памети што вернија слика тражене личности, па тек онда приступити посматрању и истраживању.

Разни начини, који се употребљују да би се неопажено могле посматрати поједине личности, познати су свима полицијским органима, и с тога о њима нећемо овде говорити. Они су, у осталом, врло разнолики, и зависе поглавито од природе, умешности и интелигенције полицијских органа, који се за овај циљ упо-

требљују. Специјално за нашу ствар неопходно је потребно, да се личности посматрају пажљиво, а карактерни знаци откривају брзо.

Дешава се понекад, да се полицијском органу учини да је на извесној личности уочио поједине карактерне знаке са картона, али с тога што је ова личност ишла брзо, или због подигнуте јаке на капуту, или због натученог шешира, није био у могућности да се добро увери о ономе што је опазио. У свима овим и подобним случајевима, прво опажање мора се што пре *оверити*.

Сл. 96

Претпоставимо да је на картону, као најкарактеристичнији знак, означена *повијеност врха носа у лево*. Поред полицијског органа, који на железничкој станици очекује долазак путника, прешло је једно лице за које се органу учинило, да му је врх носа повијен у лево, али како је ово лице прошло брзо, или са путницима који су га заклањали, он није имао времена да се тачно увери о своме опажању. Осумњичени се, међутим, зауставио у близини да узме кола, или ма због чега другог. У овом случају орган ће, разуме се, похитати к њему, и постарати се да га што боље осмотри *en face*. Извежбаном органу биће довољно свега неколико секунди, можда само један поглед, да се увери о ономе што је хтео. Ако је врх носа доиста повијен у лево, не остаје му ништа више до да на лицу, које је пред њим, потражи и остале карактерне знаке са картона. Вешт полицијски орган и са овим ће брзо бити готов. Пошто је свршио са осматрањем *en face*, он ће проћи с десне стране осумњиченог и посматрати *профил*. У највише случајева ова два посматрања довољна су за констатовање идентитета, с обзиром на велику вредност карактерних знакова лица. Али, ако на картону има још каквих карактеристичних обавештења, истраживање њихово на осумњиченој личности мора се и даље продужити — управ све дотле, док се и последњи карактерни знак са картона не изнађе на осумњиченом лицу. Тек после свега овога може се, ако томе има места,

приступити притварању осумњичене личности, и том приликом њен идентитет, утврђен на овај начин, оверити помоћу антропометријског мерења и особених знакова на деловима тела који су покривени оделом и обућом.

Веома је корисно за органа, који има задатак да пази на поједине личности, да увек са собом носи какве велике новине. Правећи се да их чита, он ће моћи врло лако посматрати, а да не буде опажен. Употреба лорњона и наочара плаво-затворених или црних, такође је препоручљива за извесне случајеве. Све, у осталом, зависи од прилика и увиђавности полицијских органа, којима се поверава истраживање.

Треба још знати, да злочинци у циљу прерушавања најобичније прибегавају овим двома операцијама: или брију браду ако су је раније носили, или употребљују лажну браду ако је раније нису имали, т. ј. ако су је бријали. Ако би се ово констатовало, а ово ће лако констатовати сваки вештији полицајац, сва његова пажња мора се управити на *чело, нос, обрве и ухо*. Истина је, да се и прави облик носа може изменити лажним носем, али је ово врло лако познати како по изгледу тако и по боји, која се не слаже с бојом лица. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај спорног питања о смесништву у непокретном имању, расправљен од стране полицијске власти, с обзиром на § 202 грађанског закона.

Село Барошевац отпочело је подизати на свом плацу зграду за коларницу. Ну села Зеоке и Црљени, која села са селом Барошевац сачињавају општину барошевачку и имају заједничко непокретно имање, како земљиште, тако и општинску механу у селу Барошевцу, тражила су, да их село Барошевац прима да на том заједничком плацу заједнички подигну зграду, па да онда и приход заједнички уживају. За доказ, да је поменути плац заједнички, а не само својина села Барошевца, навели су: своје дугогодишње заједничко уживање, примање прихода који је заједнички уношен у општински буџет, а сем тога позвали су се и на пописну књигу »Б«, у којој је ово спорно имање уписано као својина општине барошевачке.

Из извештаја, који је суд општине барошевачке под 24. фебруаром 1894. године № 538. поднео среском начелнику, види се:

1., Да селу Барошевцу на тај плац, на коме намерава подићи зграду, нико није спречавао права сопствености, и да је приход са тог имања уживало поменуто село и уносило у своју сеоску касу;

2., Да се по пописној књизи »Б« бр. 104., под којим је бројем уписана имовина општине барошевачке, не види, да је и то земљиште, као општинско уписано, и

3. Из увиђаја, који је извршен од стране начелника среског, види се: да спорно земљиште постоји преко пута општинске механе у селу Барошеву и да у вези са тим земљиштем постоји штала механска и једна кошара.

Према томе, начелник срески решењем својим од 4. маја 1904. године № 4411., а на основу § 202. грађанског закона, упутио је село Барошевац да редовном парницом докаже право својине оспореног земљишта, јер то ничим није утврдило, нити је поднело каквих сварних доказа ни по пописној књизи »Б.«, изводом о особеном уживању прихода.

Ово је решење одобрило начелство окр. београдског решењем својим од 22. маја 1904. године Бр. 3595, а решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих дела својим решењем од 17. јуна 1904. године ПМ 16928.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 26. априла 1905. године Бр. 2547. одобрио је решење Министрова, као на закону основано, а жалбу одбацио као неумесну.

Одлуке општинских зборова о задужењу имају се претходно слати Министру Финансија на оцену и надлежни поступак, у смислу прописа чл. 14. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Ради подизања школске зграде у селу Сипићу, одбор општински, а за тим и збор, усвојили су предлог школског одбора и донели одлуку: да се општина, ради подизања школске зграде, задужи код Управе Фонда са 18.000 динара, на подлогу приреза, који би се купио сваке године све до коначне исплате, а сем тога, да се на исплату овога дуга употребљује и раније разрезани а непокупљени прирез.

Ову одлуку, коју је општински суд послао надзорној среској власти, ова је послала Државном Савету на одобрење, у смислу прописа чл. 33. закона о општинама.

Државни Савет није узимао у оцену овај предмет, већ га је послао Министру Финансија на оцену и даљи надлежни поступак, јер по чл. 44. закона о окружним, среским и општинским буџетима предлоге за задужење може чинити једино Министар Финансија, и то тек онда, пошто се претходно испуни све оно, што се тражи законом о подизању јавних грађевина.

Одлука Државног Савета од 17. августа 1905. године Бр. 5570.

Државни Савет није надлежан, према чл. 33. закона о општинама, да решава о утрошку сума, добивених продајом непокретног имања, чије је отуђење Државни Савет раније одобрио.

По одлуци Државног Савета, Указом од 22. маја 1903. године, одобрено је општини свилеувској, да може извесно своје непокретно имање отуђити — продати.

Одбор општине свилеувске, а за тим и збор исте општине, на дан 23. јануара 1905. године, донео је одлуку, да се по-

вац, који ће се добити од продатог горњег општинског непокретног имања, употребити на оправку школе и суднице.

Државни Савет, коме је ова одлука послата на одобрење, нашао је, да му је иста погрешно упућена, пошто овде није питање о уступању непокретног имања општинског, да би по претпоследњем ставу чл. 33. закона о општинама, био Државни Савет надлежан да решава, већ је ово одлука о утрошку новца, а за такву одлуку није потребно одобрење Државног Савета. С тога је Државни Савет, на основу чл. 33. закона о општинама, вратио акта нерасмотрена.

Одлука Државног Савета од 17. августа 1905. год. Бр. 5561. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињено нам је ово питање:

I.

Суд општине доњо-милановачке, актом својим од 17. августа ове год. Бр. 1736. пита:

»Старатељски судија првостепеног неготинског суда, актом својим од 19. марта и 13. јула тек. год. № 4734 и 10960. наредио је суду овом, да одмах и без изговора одреди једно лице за заступника умрлом Драгутину Ђорђевићу, б. поштару у Мајдан Пеку, како би му се могла предати тужба Главне Контроле.

На основу горњих наређења, суд је овај актом својим Бр. 966. умолити старатељског судију за извештај: по ком је законском пропису надлежан овај суд да одређује заступника умрлом Драгутину, ради пријема горње тужбе, кад § 468 грађ. суд. пост. говори само о извршењу пресуда а § 360 о случајевима, кад се неко крије или не може да нађе, а ово није тај случај, јер је Драгутин умро и има живу жену, која борави у Београду.

На ово питање судија је актом својим од 5. августа ове године одговорио.

»Потписати је актом својим од 13. јула т. г. Бр. 10960 тражио, да се умрлом Драгутину Ђорђевићу, б. поштару из М. Пека, постави заступник за пријем тужбе Гл. Контроле; према томе нема се какав извештај слати, већ треба суд да одреди једно лице, које ће тужбу примити, те како би начелник среза поречког могао извршити предају тужбе.«

Како, као што се види, судија није именовао закон, по коме је овај суд дужан да одреди заступника, то се моли уредништво за обавештење: дали је овај суд надлежан и по ком законском пропису да поставља заступника умрлом Драгутину; ако није надлежан, да ли ће одговарати ако не изврши наредбу судије; а ако је надлежан, ко ће стараоцу да плати дангубу?»

— На ово питање одговорамо:

Само ово питање, како је постављено, не би могло бити предмет објашњења, јер у њему није изнесено све оно, што је потребно за правилну оцену његову.

С тога ћемо га ми сами допунити тиме, што ћемо изнети, у којим се оно облицима може да јави.

Тако могло је бити:

а, да је Драгутин умро као грађанин општине доњо-милановачке, и да за собом није оставио ни имања ни наследника;

б, да је умро као грађанин општине доњо-милановачке и да је за собом оставио малолетне наследнике и имање, или само наследнике без имања; и

в, да Драгутин у опште није умро као грађанин општине доњо-милановачке.

У првом случају, Главна Контрола као рачунски суд, за чије суђење такође важи грађански судски поступак (чл. 105. уређ.) имала је да тужбу свога рачуноиспитача противној парничној страни.

Како је Драгутин, као друга парнична страна, умро без наследника а и без имања, те нико није интересован за судбину спора, који се против њега води, нити је по закону који надлежан да овај спор прихвати, онда се аналог §. 71 (став последњи), 76 и 468 грађ. суд. поступка, одређује нарочити заступник специјално за поведени спор.

Заступника овога одређује старатељски судија на основу правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима од 23. децембра 1873 год.

Према овоме, ако стоји случај под а, онда је старатељски судија у праву, и његово наређење треба извршити без изговора.

Ако би стојао случај други (под б) онда ствар већ стоји друкчије, јер се не би могао одређивати нарочити заступник специјално за овај спор, пошто би морала постојати маса Драгутинова, са одређеним старацима, који у смислу чл. 47 закона о старатељству заступају малолетнике и у погледу њихове личности и имовине, а не може се претпоставити, да вођење спора против оца малолетника, неће засецати у интерес ових, било у материјалном било у моралном погледу.

Према томе, у овом другом случају поставио би се старатељ, ако га није било, а не заступник.

У трећем случају (под в.) пошто умрли Драгутин није био правни грађанин општине доњо-милановачке, нити тамо умро, нити има имања, суд општински не мора именовати заступника, већ власт треба да се обрати оној општини, у којој је он за време смрти био правни грађанин.

Што се тиче награде, ако Драгутин има имовине, она ће му се досудити, а ако нема, онда је ово посао једне јавне дужности, која се мора вршити и без награде.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Полицијски курс на универзитету у Ферари. Поред привремених или сталних курсева за специјално изучавање полицијских дужности, који су последњих година са успехом установљавани у Бечу,

Паризу, Лиону, Лозани, Мадриду и готово по свима већим центрима у Америци, у току ове год. отворен је сталан курс за полицијске чиновнике и на универзитету у Ферари. Програм наставе исти је као и на универзитету у Риму, и обухвата: криминалну антропологију, судску психопатологију, социологију, судску медицину, општу идентификацију где долази и детаљно изучавање бертилонажа, затим доказе, трагове, истраживање злочинаца, практичну примену закона о јавној сигурности и организовању службе сигурности. Предавања на курсу обавезана су, а по завршетку истих ученицима се издају дипломе с којима имају првенствено право на службу у полицији.

Обзнањујући и похваљујући установу овог новог курса, угледни француски лист: *Archives d'Anthropologie criminelle* у својој последњој свесци (за октобар) додаје од своје стране:

„Ми не престајемо изицати потребу сличних курсева у Француској. Већ је неколико година како полицијски органи из унутрашњости не одлазе у Париз да слушају потребна предавања (код Бертилона), а то је велика погрешка. У великим варошима, нарочито у оним које имају универзитете, као и у оним које су удаљене од Париза, неопходно је потребно да се ови курсеви одмах заведу. Ово у толико пре, што методе полицијске најдуже остају у области рутине и старих традиција, док умешност и вештина злочинаца напредује из дана у дан. Нема ни једног новог проналаска, који злочинци нису већ искористили. Кријумчари данас иду на аутомобилима, док се царински органи врло ретко служе велосипедима.“

У допуну ових редака, односно у прилог установљењу нарочитих курсева за специјално изучавање полицијских дужности, иде и одлука међународног савеза за кривично право, донета на конгресу у Лициу 1895. год., која гласи:

„Да би криминални органи што боље одговарали својим дужностима желети је да, поред текстова кривичног закона, буду што боље и темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најпрактичнијим начинима за истраживање злочинаца и примењивање казне!“

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(НАСТАВАК)

Поред убилаца главни контингент у групи побеглих злочинаца чине дефранданти, којима њихов злочин у исто доба даје и средства за пут и за бављење у иностранству. Побегли благајници јесу стална фигура у нашим потерницама. Спомена заслужује можда још §. 140. царевинског казненог законика (недозвољено исељавање војних обвезника), једини случај, у коме само бегство сачињава кажњиво дело.

Ако испитамо средства, која се могу употребити противу бегства злочинаца, онда за цело морамо одбити мисао, која се овде онде појављује, да треба у опште отежати саобраћај на државним границама. Велике, за ово везане, штете по трговину и путнике биле би право банкротство за органе, којима је гоњење злочинаца поверено, и који у погледу овога гоњења, као и свуда, морају за своју дужност сматрати, да предухитре злочинчеву окретност и брзину. Стога свака криминална полиција сматра за свој најплеменитији задатак, да се, што је могуће боље, спреми за гоњење побеглих злочинаца. Овоме циљу служе свуда уведене богате збирке слика и знакова, којима за основу служе мерења телесних делова по Бертилону, у најновије доба и отисци прстију (дактилоскопија). Изванредно је важно и желети је да се уведе интернационални заједнички формулар, такође на основу Бертилоновог учења о т. зв. „*portrait parlé*“ (жива слика) под чим треба разумети скупљање карактерних телесних знакова према прописаним формулама и скраћивањима. Ради потпомагања ових послова отпочињу и већи новчани заводи да скупљају слике, знакове, отиске прстију и т. д. свију својих службеника.

Тежиште свију ових поступака у погледу гоњења побеглих злочинаца треба да лежи у припреми за гоњење у опште, т. ј. без обзира на личност неког одређеног учиниоца. При овоме је одиста према данашњим саобраћајним односима сваки минут скупоцен. Ја бих поставио правило, да отежавање гоњења расте са квадратом удаљења, особито ако зликовцу пође за руком, да пређе земаљску границу или чак да и Европу остави за лејима. Свака већа полицијска управа има готове телеграфске потернице, упућене свима локалним полицијским властима из ближе околине, за тим за сва места, где се железнице укрштају, за пристаништа и погранична места, а у циљу да се при првој достави неког тешког злочинства скрене пажња на побеглог учиниоца — па и онда, кад опис личности није потпун. Неколико часова за тим следују такође увек приправне молбе за хватање учиниоца са тачнијим описом учињеног дела и учиниоца, ако је могуће и са приложеном сликом, ради чијег умножавања у стотине примерака за најкраће време постоје у атејима криминалне полиције машине за брзо копирање. На жалост извођење овога брижљиво припремљеног плана за гоњење злочинаца наилази на велике тешкоће, чим буде потребно обраћати се на стране полицијске власти, јер је саобраћај с овима према постојећем правном стању готово сасвим искључен. Уговори о издавању злочинаца претпостављају готово сви, чак и за претходну молбу за хапшење учиниоца, да постоји судом издата заповест за хапшење или, у најмању руку, дипломатско посредовање. А сваки од ова два пута значи, ако ништа друго, а оно губитак ненакнадљивих часова. Од овога места треба енергично да се отпочне реформа међународног казненоправног саобраћаја. Слободан

саобраћај између великих полицијских централа мора се захтевати.

2. Странац као злочинац.

Овде ћемо посматрати злочинства, која само у толико имају у себи интернационалног елемента, што је учинилац странац. У супротности према прво споменутој групи може се учити код злочинстава извршених од странаца, у иностранству насељених, извесна узрочност међународног односа. Сваки странац има својих националних и расних особина. Наравно није неоспорно да ли се може говорити о вези између народности и криминалитета. Доказати ову везу врло је тешко, већ и са тога разлога, што је за типична национална злочинства мање важно политичко припадање овој или оној држави него раса и клима, а и ове се последње не могу посматрати одвојено од привредних прилика. Ипак, још је Мол, у своме „Систему превентивног правосуђа“ указао на неке особине талијанских и шпанских разбојника, француских (нарочито париских) лопова, лондонских разбојника око Темзе, немачких крадикеса и кинеских крадљиваца. Из најновијих доба нека буду споменути само многобројни атентати, извршени од стране анархиста, којима падоше као жртве царица Јелисавета, краљ Хумберт, председник Карно. За Русију су можда типична злочинства учињена из верског фанатизма и сујеверја. Опширан материјал за ово питање пружа нам статистика појединих земаља о поврату, коју је, поред осталих, и Ферти обрађивао. Апстрахујући можда постојећу националну склоност за извесне деликте придлаже за странце у иностранству у обзир још незнање језика, обичаја и права, што на сваки начин утиче на број злочинстава, извршених од странаца. С правом гледа Ломброзо у нагомиланању странаца не само увећавање по себи већ опасне насељености становништва, већ и квалифицирану околност у криминалолошком погледу. При овоме не треба смести с ума, да као учиниоци кажњивих дела много мање долазе у обзир путници, који се привремено баве у иностранству посла ради или задовољства, већ настањени странци, од којих већина није на сваки начин без разлога оставила своју отаџбину. Ми овде сада додирујемо основни проблем „исељавања и усељавања“, једно од најважнијих међународних питања, које се појавило у вези са модерним развићем саобраћаја, а чију ћемо криминално-политичку страну размотрити.

Процентуално учествовање насељених странаца у злочинствима тешко је утврдити. Низ појединачких посматрања пружа нам Ломброзо у делу „Узроци и сузбијање злочинстава.“ Тако он пише, да департаман *Bouche du Rhone* показује највећи број убистава и да у исто доба представља са 45000 насељених Италијана центар усељавања у Француску.

У Француској је долазило;

	1872	1881	
на 1 милијон француза	18	17	лица кажњених због силовања
на 1 милијон странаца	46	60	

(наставиће се)

Др. Драг. А.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОВИЈЕНИ ХАЈДУЦИ

Здравко Трајиловић из Милошевића и **Живота Ивковић** из Крупаје у срезу хомољском, обојица оглашени хајдуци, побојени су од цотајника ноћу између 12—13 тек. м-ца, у атару села Сига, среза хомољског.

УХВАЋЕН ХАЈДУК

Димитрија — **Думитрашка Стајкуловића**, оглашенога хајдука, његову жену **Драгу** из Вратине, и друга **Марина Стоју**, из Душановца, 10. тек. м-ца ухватио је начелник среза брзопаланачкога, те је престала потреба за њихово грађење.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Поводом крађе коња **Павти Миленовићу** из Ражња и **Лазару Миленковићу** из Наслона, повереног ми среза, чињеном истрагом утврдио сам: да су из серије сталних пасоша ССХХХ, код општине прасковачке украдени 13 пасоша са уникатима под овим бројевима: 12106, 12107, 12116, 12117, 12118, 12119, 12120, на све до броја 12127.

Опис украдених коња овакав је:

1. Један бео коњ, висок, стар око 10 год., подкусац, има жиг «В.»
  2. Један коњ бео, мали, има жиг «В», стар око 10 година;
  3. Једна кобила длаке доратасте, стара 7 година, цветаста на челу, убивена под једном већом, а и на прсима од ама, има жиг «В.»
- Моле се све полицијске и општинске власти да обрате пажњу на украдене коње и пасоше и у случају проналаска да кривце спроведу стражарно овамо.

Из канцеларије начелника среза ражањског 5. октобра 1905. год. № 10221. у Ражњу.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Решењем Управе града Београда од 7. тек. м-ца Бр. 34.752, које је одобрио и Првост. Суд за вар. Београд решењем својим од 11. истог месеца Бр. 26214, стављен је под кривичну истрагу и у притвор за пет злочиних дела **Арса Филиповић** звану „Лорд“, месар из Јагодине, један човек, који је, с једне стране својом привидном добротом, племенитишћу и побожношћу, а с друге дрекошћу, умешношћу, и препреденошћу умео да за читав низ година прикрије траг својим многобројним казним делима, која је вршио где год је стигао, и да игра улогу исправна и виђена грађанина.

Још 1899. године он је привукао на себе пажњу власти, али је онда поведена истрага код начелника ср. беличког остала без успеха. Једино што је тада утврђено то је, да је родом из Узовнице у ср. азбуковачком, док је он на протоколу упорно тврдио да је родом из Дибре у Турској, о чему је и уредан турски пасош на своје име имао, обновљан два пута код турских конзулата у Нишу и Крагујевцу. Независно од овога Арса је личним својим познаницима и пријатељима говорио час

да је из Аустрије, час из Босне, час из Далмације, Влашке, и т. д. прикривајући брижљиво да је из Србије и да у Србији има ма кога од фамилије.

Од тада је београдска полиција почела о њему водити рачуна и пратити његово кретање. Чести његови преласци преко Београда у Аустро-Угарску и сувише су падали у очи, али ово није било довољно да би се противу њега могла повести истрага.

Тек летос, поведеном истрагом по представи извесних осуђеника Београдског казненог завода, а у вези са оним што се о њему из раније знало, прибављено је довољно материјала за вођење крив. истраге над осумњиченим Арсом, која ће га, по свој прилици, показати у његовој правој боји.

Постоји јака сумња да је Арса сем ових 5 дела, за која је стављен под истрагу, извршио и многа друга, а скоро је несумњиво да је једно време провео у хајдуковању. Да би се све ово тачно извидело и утврдило, потребно је да и остале власти као и приватна лица олакшају рад иследне власти у овој прилици, достављајући јој све што би знали о Арсиној прошлости, која је у многим погледу мрачна и тајанствена.

Изгледа да је окривљеноме Арси много стаало до тога, да ову своју прошлост сакрије, те већ и с тога иследна власт сматра за дужност да је открије овим путем.

По његовом казивању до године 1880. био је, вели, код куће, у Узовници, а тада је отишао у Крупањ на абадски занат код Алексе Поповића, абадије тамошњег, где је провео 4 године.

Од Алексе отишао је у Шабац и служио у магази Ристе Бајића, трг. 6 месеци, и код неког Пере Н., трговца у Преком Шору опет 6 месеци.

По том је, вели, по свршетку Српско-Бугарског рата отишао у Бугарску, где је годину и по дана радио на железничкој прузи, све са странцима, те са тога не може да именује ни једну личност из Бугарске која би га знала и посведочила ово његово казивање.

Из Бугарске је отишао у Букурешт, где је служио код Косте и Ђорђа, два брата Грка, месара на месарској нијаци, а после шест месеци отишао је у Браилу и служио пола године код неког Готлајна Вајбергера, касапина, који је онда држао бараку на кеју. По том је отишао у Галац и са неким Марком Припћем из Хрватске, радио 6 месеци код Јована Фукса, капараша, на грађењу кеја.

Крајем 1888. год. отишао је у Одесу и ступио као момак у месарску радњу Илије Лумбердића и Спире Видаковића у „Филиповом дому,“ помени спуст Бр. 16. (?)

После 6 месеци изашао је од њих, јер је чуо од неког бив. поднаредника који је тамо дошао, а коме имена не зна, (?) да му је отац умро, те се ражало и вратио у Шабац, но кад је чуо да му је отац заиста умро он није ни хтео ићи кући (!?) већ је отишао у Беч, где је служио код неког Талијана Томе Луша, касапина, који је држао радњу у Флајшхакерској улици бр. 9. Овде се одмах разболео и лежао 4 месеца. Када је оздравио сетио се да треба да служи војску (!), те се маја месеца 1900. год. врати у Србију и у Ваљеву одслужи у IV чети V батаљону две године.

По одслужењу рока јуна месеца 1892. год. ступио је у службу код Ђорђа Пајевића, касапина у Ваљеву и код њега остао до конца

исте године, а тада отишао у Крагујевац и служио код Светозара Павловића, бив. тамошњег месара до 1896., када је отишао у Јагодину, где је радио на кланици Ђоке Ђорђевића и Венциона Були, а од 1897. год. отворио је, вели, у Јагодини месарску радњу на своје име, коју и сада води.

За пасош турски вели да га је добио у Галцу. Тамо се био упознао са неким Турчином капарашем, „који је имао страст да преводи Хришћане у Турке,“ па је и њега звао увек „Туре“ и приводео га да у тамошњем турском конзулату узме пасош, рекавши да је из Дибре у Турској.

Вођеном истрагом утврђено је, да ово Арсино казивање о свом ранијем животу није тачно.

Тако прећутао је, да је био у Београду, а сведошћом неких сведока утврђено је, да је он овде служио код пок. Туре Милосављевића, бив. месара, одакле је отишао под сумњом за извесну крађу, а служба ова пада времену, за које Арса изјављује да га је провео у Бугарској.

Казао је, даље, да у Бугарској није нигде стално служио, већ да је радио на железничкој прузи са странцима, а међу тим несумњиво је утврђено, да је он неколико месеци 1887. год. служио код Саве Ивановића, бив. месара у Софији, где се показао као убојица и наертљивац, па је отуд изашао пошто је извршио крађу неком Јохану Лаушману, тамошњем месару.

Први пут није казао ни да је био у Турској, а после је признао да је у Цариграду био у два маха за време док је био у Бугарској — ишао је, вели, да тражи неког човека, па га није нашао (!) Такође је признао, да је пре повратки у Србију био по Босни и Мађарској, и да је ишао и у Париз.

Такође намерно је прећутао да је по повратку у Србију био у Аранђеловцу, а после је признао, да је по отпусту из војске служио у Аранђеловцу код неког Николе месара, два месеца, па је онда отишао у Крагујевац код Светозара Павловића. Доцније се, вели, опет вратио у Аранђеловац, да се лечи од нервозе коју је добио посматрајући секцију неких отрованих жена у Крагујевцу, па је и тада једно време служио код истог Николе, а једно код Ђурђа Савића и комп.

Утврђено је, да је он код Светозара у Крагујевцу служио четири пут, а и пети пут се 1897. год. с њим ортачио, уложив у ову ортачку радњу око 2000 дин., које код Светозара није био раније зарадио, јер је све трошио. Увек је служио само зими и радио је врло добро, а чим наступи пролеће напуштао је службу са речима, да он лети не служи.

Шта је радио преко лета и где се бавио, то не може да каже, али биће да је он тада вршио разбојништва, која су у то време била у Крагујевцу и околини многобројна, о чему постоје доста јаким основа.

У то време падају у Крагујевцу многа злочинства, као: убиство Жике Матића, онд. опанчара, за кога се говорило да је стајао у љубавним односима са ћерком неког Пацовића, Фијакеристе, с којом је и Арса водио љубав; тровање једне жене, за коју се сумњало да ју је отровала друга једна жена, с којом је Арса стојао у недозвољеним односима; напрасна смрт неког Симе који се са Арсом и Светозаром био у ортачио; загонетан нестанак Аранђела Мирчића, пензионера, који је отишао у Београд да

прими извесан новац, па се више није ни вратио, и т. д.

Такође по његовом настајењу у Јагодини почињу се вршити у околини разбојништва и опасне крађе у већој мери, од којих су многа, као што се сада види, његово дело. Везе његове са хајдучијом у окр. моравском 1900, 1901. и 1902. год. несумњиве су. Има доказа да су Сима Достих, Кода и друштво им, долазили код Арсе у Јагодину, где их је он чувао и гостио у своје подруму. Отуда је и разумљиво, како оно пре 3—4 год. да се хајдучи појаве одједном у сред Јагодине и изврше разбојништво. Он је својим саучесницима, које је бирао само од чврстих и поузданих људи, умео да улије тако поштовање према својој личности и да их убеди о потреби његовог ојетанка у слободи, да га они никад нису хтели одавати и кад су ухавањени били. И он се заиста после о њима и старао, набављајући лажне сведоке, снабдевајући их трошком и т. д.

Овоме иде у прилог и то, што је Арса после одслужења свога рока у војсци узимао турски пасош и њиме се служио, а у исто време, кад је већ имао тај пасош, радио је преко Андрије Марковића из Подгорице и Вукала Брадановића, тамошњег свештеника, да добије првогорски пасош са визом руског консулата, о чему је 1899. нађена код Арсе преписка, и што је неким својим интимнијим пријатељима признавао да је хајдуковао.

Сваки податак о овоме био би за истрагу од велике користи, као и то, шта је било са овим Јованом Поповићем, касапским момком, и где се он сада налази?

Од 1897. год. до сада Арса се три пута женио; са првом женом развео се, друга је умрла и сад има трећу. Један од његових бив. момака тврди, да му је Арса нудио 360 дин. да отрује прву жену, но он није на то пристао, већ је исту известио шта јој се спрема, те је она благовремено побегла.

Крајем 1899. год. неки Јован Поповић, слуга касапски, који је казао да је родом из Београда, изјавио је код начелника среза беличког, да је „Лора“ заклао његовог рођеног брата Вујицу Поповића, бив. рабадију из Београда. Он и Вујица пошли су, вели, у пролеће одмах после српско-бугарског рата из Београда за Ивањицу на вашар. Вујица је носио 70, а он 40 дуката. У Чачку су преноћили и изјутра рано пошли за Ивањицу новим друмом. Кад су дошли код „Два камена“ на два сахата од Чачка, изашао је пред њих исти овај Арса са још пет другова, наоружаних дугим пушкама и муницијом, те им обојици отели наре, а Вујицу, која се почео огимати, Арса прикоље. Јован се спасао захваљујући неким кирицијама који су изненада наишли, услед чега су злочинци побегли. Брата је сахрањено ту поред пута, а случај доставио начел. среза моравског који је наредио потеру, но зликовци се нису могли пронаћи. Да је Вујица доиста погинуо на овај начин, познато је и једном старом лицајцу, који је заједно с њим некад рабадијао, али, на жалост, о овоме нема никаквих трагова у архиви среза трнавског.

Један сведок, који је са Арсом заједно служио у Софији, тврди да му је Арса у поверењу признао да је из Србије побеглао с тога, што је убио неког човека.

Износени све ово на јавност, последна власт Управе града Београда моли све оне који би о Арси, а нарочито о његовом животу од 1884. до 1888. и од 1892—1897. год. знали што више, да о томе што пре извести било најближу полицијску власт, било саму Управу непосредно.

ПОТЕРЕ

Два непозната зликовца ноћу између 2. и 3. тек. м-ца дошла су на салаш Макуле Ивановића, из Крокочевца, на месту званом „Падина“, напали и зостављали Макулину жену Милену, па јој том приликом изнудили 40 дин. у банкма и три динара у ситници, и побегли. Зликовци су: један старијих година, црномањаст, висок; од одела има на глави јагњећу шубару, на себи гуњ и панталоне црне боје, на ногама опанке са белим обојцима; од оружја имао је пушку острагушу, револвер и фишектор; други је стар до 32 год., плав, носав омален; од одела има: на глави црну јагњећу шубару, на себи нов кожух и панталоне од црног сукна, на ногама опанке; од оружја имао је само нож. Позивају се све полицијске и општинске власти, да зликовце најживље потраже и нађене спроведу начелнику среза таковог с позивом на Бр. 6634.

Милутин Цукић, звани: „Скаутко“, коцкар из Наталинаца, 24. пр. м-ца извршио је превару и крађу новаца Михаилу Ковановићу, књиговођи из Краљева. па је побеглао незнано куда. Милутин је стар до 30 година, плав, носав, на једном образу има ожиљак од убоја, у оделу је сељачком, а по потреби замењује га и грађанским. Препоручује се полицијским и општинским властима, да за њим трагају и о резултату извести начелника жичког с позивом на Бр. 15255.

Непознати крадљивци ноћу између 8. и 9. т. м-ца на Краљевом Тргу, у Београду обили су закључану тезгу Анте Петровића, пиљара, и из исте су украли један чабар сира у тежини 40 кгр., и осам комада сира качкаваља, у тежини 40 кгр., По том су обили тезгу Крете Смиљанића, пиљара, украли један сандук са 2.500 јаја. Затим су из тезге Андрије Марковића, пиљара, украли две ручне корпе грожђа у тежини 20 кгр. По извршеној покрађи побегли су. Позивају се све полицијске и општинске власти, да крадљивце и покрађу живо потраже, и нађене спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 35531.

Радојко Марковић, тежак из Добре, решењем начелника среза голубачког стављен је под истрагу и у притвор због крађе коња, но сада се не зна где је. Радојко је стар 50 година, плав, погрбљен, главу држи повијену на десну страну. Од одела има плаву шарену кошуљу, обојен, кожни грудњак, суре, сукнене чакшире, на ногама опанке, а на глави шајкачу. Начелник среза голубачког, актом Бр. 7324. моли за његово тражење. АВр. 1285.

Марија М. Вујичић, циганка из Сења, решењем начелника среза ражањског Бр. 10603. стављена је под кривичну истрагу и притвор због крађе коња. Марија је ноћу између 8. и 9. ов. м-ца побегла из затвора суда општине сикиричке. Она је стара до 28 год., средњег раста, пуна, у лицу роава од богиња. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Марију најживље потраже и нађену спроведу начелнику среза ражањског с позивом на Бр. 10603.

Ђорђе Ивковић, наредник војне музике IX. пешадијског пука, који је био под истрагом и у притвору због опасне крађе, побеглао је 13. тек. м-ца из војног затвора у Пожаревцу. Бегунац има око 30 година, средњег је раста, у опште је црномањаст. Пронађеног треба стражарно спровести начелству округа пожаравачког с позивом на Бр. 16739.

Стојану Јовановићу, зидару из Призрена, који је био одсео у кафани „Тетово“, у Београду, украдено је 25 наполеона ноћу између 12. и 13. тек. м-ца. Оправдана је сумња, да су ову крађу извршили два младића, који су с њим у једној соби спавали, и издавали се за трговачке помоћнике. Један од ових младића изјавио је, да се зове Стојан Маринковић и да је родом из Смедерева, а други се називао Данилом. Оба осумњичена крадљивца имају око 20 год.; први је плав, а други црномањаст. Позивају се све полицијске и општинске власти да ове крадљивце најживље потраже, и пронађене стражарно спроведу управи града Београда с позивом на Бр. 35502.